

Sygn. akt II CSK 619/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 października 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Katarzyna Tyczka-Rote
SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z powództwa Z. D. i V. D.
przeciwko A. H., A. G, S. K. i M. K.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 24 października 2018 r.,
skargi kasacyjnej powodów
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 21 czerwca 2017 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1) oddała skargę kasacyjną**
- 2) zasądza od powodów solidarnie na rzecz pozwanego M. K.
koszty postępowania kasacyjnego w kwocie 2700 (dwa tysiące
siedemset) zł.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 grudnia 2015 r., Sąd Okręgowy w G. zasądził od pozwanych A. H., A. G., S. K. i M. K. solidarnie na rzecz powodów Z. D. i V. D.

kwoty: 75.091,91 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 10 marca 2015 r. do dnia zapłaty, 32.141,22 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 10 marca 2015 r. do dnia zapłaty, 14.161,57 zł, 66 zł i 1018,62 zł. Wyrok ten w stosunku do pozwanych A. H. i S. K. miał charakter zaoczny. Po wniesieniu sprzeciwu przez A. H., Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 27 października 2016 r., utrzymał w mocy wyrok zaoczny wobec tego pozwanego.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że w dniu 20 lutego 2008 r. powodowie zawarli z B. spółką z o.o. z siedzibą w P. (dalej: „Spółka”) umowę przedwstępną sprzedaży bliżej opisanej lokalu, zaś w dniu 15 kwietnia 2008 r. umowę o dzieło, której przedmiotem było wykończenie i wyposażenie tego lokalu za wynagrodzeniem w kwocie 118 816,20 zł. W dniu 8 czerwca 2009 r. powodowie zawarli ze Spółką umowę przyrzeczoną ustanowienia odrębnej własności i sprzedaży lokalu o powierzchni 38,2 m² wraz z pomieszczeniem przynależnym o łącznej powierzchni 1,4 m² oraz udziałem w nieruchomości wspólnej za cenę 482 964,20 zł brutto, uiszczoną w całości przed podpisaniem umowy. Po nabyciu tego lokalu powodowie stwierdzili, że powierzchnia lokalu wynosi 34,7m², roboty wykończeniowe zostały wykonane z usterkami, zaś meble dostarczone przez Spółkę są wadliwe. Wyrokiem z dnia 7 maja 2014 r. Sąd Okręgowy w P., uwzględniając powództwo wytoczone w dniu 11 października 2010 r., zasądził od B. spółki z o.o. z siedzibą w P. na rzecz powodów Z. i V. D. kwotę 75.091,91 zł. tytułem odszkodowania za nienależyte wykonanie umowy sprzedaży lokalu i umowy o dzieło oraz 14.161,57 zł tytułem kosztów procesu. Egzekucja tych należności z majątku Spółki okazała się bezskuteczna, co komornik sądowy stwierdził postanowieniem z dnia 7 stycznia 2015 r. o umorzeniu postępowania egzekucyjnego. Pozwani byli w różnych okresach członkami zarządu B. spółki z o.o. z siedzibą w P. - pozwany A. H. w okresie do dnia 1 marca 2007 r. oraz w okresie od dnia 15 lipca 2009 r. do dnia 23 kwietnia 2010 r., M. K. od dnia 1 marca 2007 r. do dnia 15 lipca 2009 r., A. G. w okresie od dnia 23 kwietnia 2010 r. do dnia 10 marca 2014 r. oraz S. K. od dnia 12 kwietnia 2014 r.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd pierwszej instancji stwierdził, że powodowie udowodnili posiadanie wobec Spółki wierzytelności objętej tytułem wykonawczym, której egzekucja z majątku Spółki okazała się bezskuteczna

(art. 299 § 1 k.s.h.), zaś pozwani nie wykazali okoliczności zwalniających ich od odpowiedzialności, wymienionych w art. 299 § 2 k.s.h.

Uwzględniając apelację pozwanych A. H. i M. K., Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 21 czerwca 2017 r. zmienił oba zaskarżone wyroki Sądu Okręgowego w G. i oddalił powództwa skierowane przeciwko tym pozwanym.

Podzielając ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, Sąd Apelacyjny podniósł, że do momentu skierowania do B. spółki z o.o. pisma z 12 sierpnia 2010 r. (obejmującego tylko część dochodzonych następnie roszczeń) powodowie nie wyartykułowali istnienia jakichkolwiek roszczeń, a także nie sygnalizowali wadliwości wykonania umów. Skoro zobowiązanie Spółki do zapłaty na rzecz powodów kwot wskazanych w sentencji wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 7 maja 2014 r. powstało już po dacie odwołania pozwanych M. K. i A. H. z funkcji członków w zarządzie spółki, to powództwo wobec nich podlegało oddaleniu już z tej przyczyny. Sąd podniósł ponadto, że w okresie, w którym członkami zarządu Spółki byli A. H. i M. K. nie było przesłanek do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości Spółki.

W skardze kasacyjnej powodowie, zarzucając naruszenie art. 299 § 1 k.s.h. w zw. z art. 354 § 1 k.c. i art. 471 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie, wniosli o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje

Powodowie zarzucili naruszenie art. 299 § 1 k.s.h. w zw. z art. 354 § 1 k.c. i art. 471 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie i nietrafne uznanie przez Sąd drugiej instancji, że o istnieniu zobowiązania spółki z o.o, którego egzekucja z majątku spółki okazała się bezskuteczna, co spowodowało wystąpienie z roszczeniem wobec jej zarządców na podstawie art. 299 k.s.h., decyduje moment wyartykułowania roszczenia wobec spółki, niezależnie od tego, jaka była podstawa tego zobowiązania. Powodowie stali na stanowisku, że podstawą wierzytelności przeciwko Spółce są umowy: sprzedaży lokalu z dnia 8 czerwca 2009 r. i o dzieło z dnia 15 kwietnia 2009 r. zawarte ze Spółką w okresie, w którym członkiem jednoosobowego zarządu był (do dnia 15 lipca 2009 r.) M. K. Z ustaleń wynika, że

podstawą roszczenia był fakt nienależytego wykonania tych umów, zaś roszczenia z tego tytułu zostały zgłoszone Spółce dopiero w sierpniu 2010 r. Przytoczony jako podstawa skargi art. 299 § 1 k.s.h. przewiduje, że jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, członkowie zarządu odpowiadają solidarnie za jej zobowiązania. Art. 354 § 1 k.c. statuuje ogólną zasadę współdziałania dłużnika z wierzycielem przy realizacji zobowiązania, zaś art. 471 k.c. - ogólną zasadę odpowiedzialności kontraktowej za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania. Sąd Apelacyjny stwierdził, że powodowie wykazali istnienie objętej tytułem wykonawczym wierzytelności wobec B. sp. z o.o., której egzekucja z majątku Spółki okazała się bezskuteczna i przyjął, że powstały, co do zasady, przesłanki do obciążenia odpowiedzialnością pozwanych członków zarządu tej Spółki; wyrok Sądu pierwszej instancji zasądzający dochodzoną należność od dwóch członków zarządu Spółki- A. G. i S. K. jest już zresztą prawomocny.

W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, zgodnie z którym odpowiedzialność określona w art. 299 § 1 k.s.h. ponoszą osoby, które były członkami zarządu spółki z o.o. w czasie istnienia zobowiązania, a ściślej - w czasie istnienia podstawy tego zobowiązania, a więc zakresem odpowiedzialności objęte są także zobowiązania jeszcze niewymagalne w okresie sprawowania przez daną osobę funkcji w zarządzie. Należy jednak podkreślić, że jeżeli członek zarządu przestał pełnić swą funkcję, zanim zobowiązanie spółki stało się wymagalne, a później (w okresie jego wymagalności) nie zostało ono zaspokojone przez spółkę, zaś egzekucja z jej majątku okazała się bezskuteczna, to taki członek zarządu - jeżeli nowy zarząd nie złożył we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki w celu ochrony interesów wierzycieli i w celu ich równomiernego zaspokojenia - może się uwolnić od odpowiedzialności wskazując, iż niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki nastąpiło bez jego winy; skoro nie był on już członkiem zarządu, to nie można mu przypisać winy za zaniechanie zgłoszenia spółki do upadłości przez nowy zarząd.

W apelacjach wniesionych przez pozwanych A. H. i M. K. od wyroków Sądu Okręgowego z dnia 8 grudnia 2015 r. i z dnia 27 października 2016 r., zarzucili oni naruszenie art. 299 § 2 k.s.h. przez niezastosowanie tego przepisu przez Sąd pierwszej instancji w sytuacji wykazania przez apelujących, że w okresie

sprawowania przez nich funkcji członków zarządu B. sp. z o.o, powodowie nie zgłosili Spółce jakichkolwiek roszczeń wynikających z zawartych w 2008 i 2009 r. umów sprzedaży i o dzieło; nie było ponadto podstaw do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości Spółki. Niezgłoszenie zatem tego wniosku w późniejszym okresie, już po ich odwołaniu z funkcji członków zarządu, po zgłoszeniu przez powodów roszczeń wobec Spółki w sierpniu 2010 r., ich zasądzeniu w maju 2014 r. i bezskutecznej egzekucji z majątku Spółki w styczniu 2015 r., nastąpiło z przyczyn niezawinionych przez apelujących, albowiem nie mieli już oni wpływu na działalność Spółki, kierowanej przez kolejnych członków zarządu – A. G. i S. K..

Analizując niekwestionowane przez powodów ustalenia faktyczne z punktu widzenia zarzutów naruszenia art. 299 § 2 k.s.h. Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że apelujący wykazali przesłanki uwalniające ich od tej odpowiedzialności (art. 299 § 2 k.s.h.) z przyczyn obszernie wyłożonych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Tymczasem skarga kasacyjna powodów nie zawiera jakiegokolwiek zarzutu odnoszącego się do wykładni lub zastosowania art. 299 § 2 k.s.h., co w istocie uniemożliwia poddanie zaskarżonego wyroku kontroli kasacyjnej z punktu widzenia uwzględnienia przez Sąd drugiej instancji przytoczonych przez pozwanych okoliczności egzoneracyjnych, które zadecydowały o oddaleniu wobec nich powództwa o zapłatę. Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Charakter tego środka prawnego przekłada się na zakres kognicji Sądu Najwyższego, który dokonuje wyłącznie kontroli zgodności z prawem zaskarżonego orzeczenia w granicach zaskarżenia i w granicach wskazanych przez stronę podstaw (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Nie rozpoznaje sprawy, jak czynią to sądy pierwszej i drugiej instancji, lecz skargę kasacyjną. Przewidziane w art. 398¹³ § 1 k.p.c., związanie granicami podstaw kasacyjnych oznacza powinność Sądu Najwyższego merytorycznego rozpoznania jedynie tych zarzutów materialnoprawnych i procesowych, które zostały wytknięte przez skarżącego i są dopuszczalne w

świetle art. 398³ §1 i 2 k.p.c., a także niedopuszczalność poszukiwania i uwzględnienia przez Sąd Najwyższy z urzędu innych - dających się stwierdzić obiektywnie, lecz nie wytkniętych przez skarżącego - uchybień materialnoprawnych i procesowych, bez względu na ich ciężar i znaczenie dla wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2016 r., II CSK 556/15, niepubl., z dnia 25 maja 2018 r., I CSK 455/17, niepubl., z dnia 29 listopada 2017 r., II CSK 74/17, niepubl., z dnia 15 listopada 2017 r., II CSK 54/17, niepubl. oraz z dnia 23 czerwca 2017 r., I CSK 616/16, niepubl.). Jeżeli skarżący w podstawach skargi kasacyjnej nie wskazał konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego jako wadliwie zastosowanego lub niezastosowanego czy też naruszonego w sposób mogący mieć istotny wpływ na wynik sprawy, Sąd Najwyższy nie może zaskarżonego wyroku poddać kontroli z punktu widzenia naruszeń innych przepisów niż wskazane w podstawach.

Z tych przyczyn orzeczono, jak w sentencji (art. 398¹⁴ i art. 108 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.).

jw